

Tisková zpráva

Postoje českých občanů k manželství a rodině - únor 2017

- ⊙ Nadpoloviční souhlas vyjadřuje česká veřejnost s výrokem o přijatelnosti rozvodu, když je rodina nefunkční, se kterým souhlasí 75 % dotázaných. Stejně tak se více jak polovina občanů (56 %) shoduje v kladném postoji k soužití lidí, kteří spolu neplánují sňatek.
- ⊙ Nejvyšší je pak podíl nesouhlasných odpovědí pro výroky, že není správné, aby spolu žili partneři v jednom bytě, pokud nebyli oddáni (71 %) a že špatné manželství je lepší než žádné (72 %).

Zpracovala:
Jarmila Pilecká
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 593

V rámci únorového šetření Naše společnost zařadilo CVVM i sadu otázek týkající se rodiny. V zahrnuté baterii respondenti vyjadřovali své postoje k vybrané sadě výroků, které směřují k partnerskému soužití, názorům na manželství, rozvody a rodičovství obecně.

Nadpoloviční souhlas vyjadřuje česká veřejnost s výrokem o přijatelnosti rozvodu, když je rodina nefunkční („Když rodina nefunguje, je rozvod přijatelným řešením“), se kterým souhlasí 75 % dotázaných, pouze necelá desetina se staví proti tomuto výroku (8 %) a 15 % zaujímá neutrální postoj. Stejně tak se více jak polovina občanů (56 %) shoduje v kladném postoji k soužití lidí, kteří spolu neplánují sňatek. O něco méně než polovina (49 %) respondentů podporuje názor, že jeden rodič může vychovat dítě stejně dobře jako oba rodiče společně, naopak proti se staví více než čtvrtina (28 %) respondentů. Prakticky stejný podíl české veřejnosti (48 %) si nepovažuje za nutné, aby měli rodiče žijící se svými dětmi společně uzavřené manželství.

V případě dalších výroků již není souhlasný názor tak silný jako v předchozích případech. Dvě pětiny respondentů považují za hlavní výhodu manželství finanční jistotu (41 %), s tímto postojem se naopak neztotožňuje 28 % dotázaných. Obdobně nejednotný názor panuje i v případě toho, zda se děti rozvedených rodičů častěji rozvádějí. S tímto výrokem by souhlasilo 37 % respondentů oproti necelé čtvrtině (24 %).

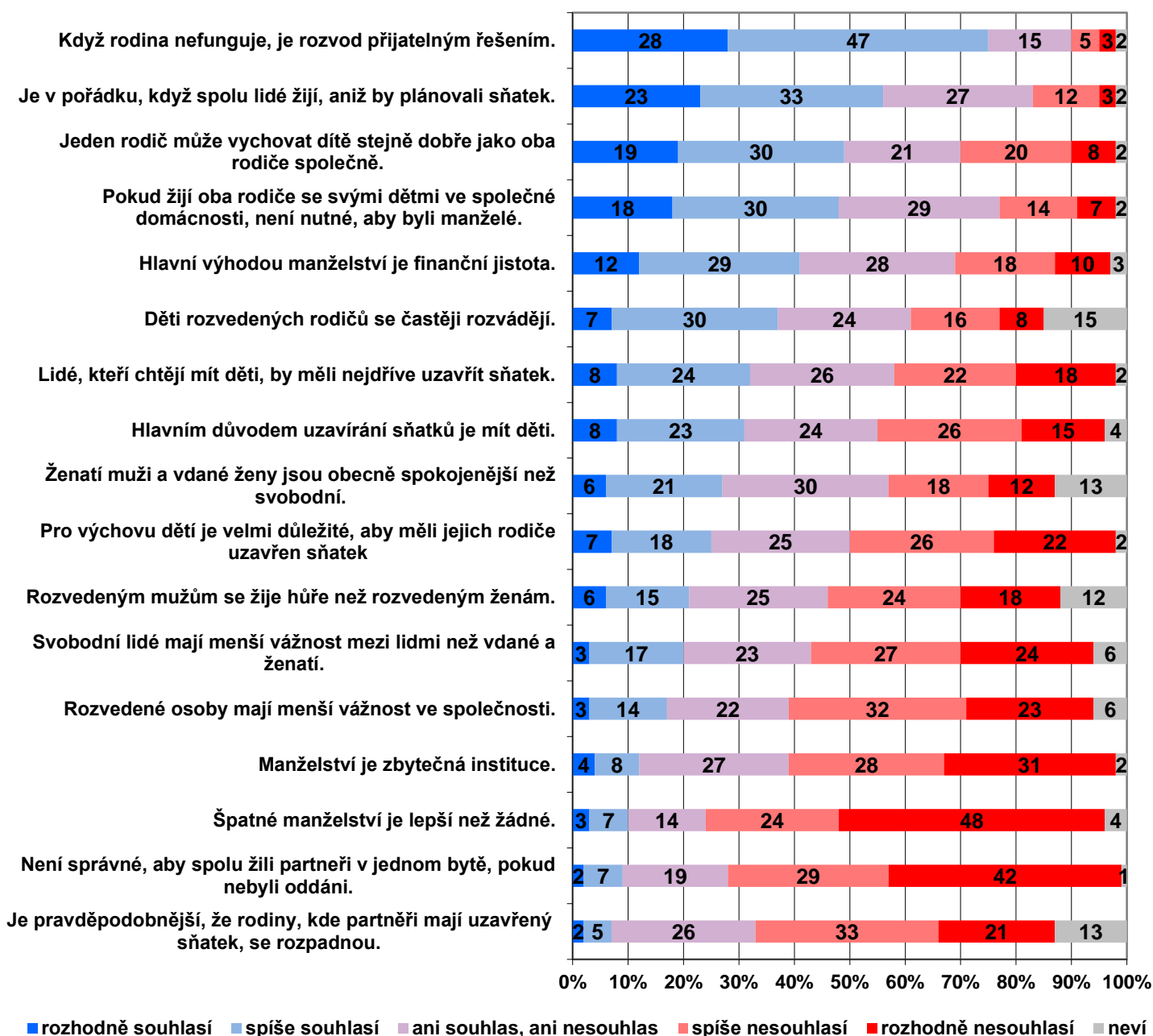
U následujících výroků již vidíme převahu nesouhlasných postojů nad souhlasnými. Dvě pětiny (40 %) tak nepovažují za nutné, aby lidé, kteří chtějí mít děti, měli uzavřený sňatek. Obdobným způsobem je názorové spektrum rozloženo v případě výroku „Hlavním důvodem k uzavírání sňatků je mít děti“ (41 % nesouhlasných ku 31 % souhlasných). Mírně převažuje i nesouhlas s tím, že by ženatí muži či vdané ženy byli obecně spokojenější než svobodní (podíl nesouhlasných 30 % ku 27 %). Významněji více respondentů si nemyslí, že je pro výchovu dětí podstatné, aby měli jejich rodiče uzavřen sňatek (49 %). Přibližně pětina (21 %) české veřejnosti je pak toho názoru, že rozvedeným mužům se žije hůře než rozvedeným ženám, naopak proti tomuto stanovisku se staví více jak dvě pětiny dotázaných (42 %).

S nadpoloviční převahou (51 %) pak česká veřejnost vyjadřuje nesouhlas s tím, že svobodní lidé mají menší vážnost mezi lidmi než vdané a ženatí. Obdobně hodnotí i situaci rozvedených osob, přičemž 55 % respondentů nepovažuje rozvod za důvod k menší vážnosti člověka ve společnosti. Podobný podíl respondentů (54 %) se pak staví i proti názoru, že je pravděpodobnější rozpad rodin, kde mají partneři uzavřený sňatek.

S významnější většinou pak česká veřejnost odmítá, že by manželství byla zbytečná instituce (proti 59 %). Nejvyšší je pak podíl nesouhlasných odpovědí pro výroky, že není správné, aby spolu žili partneři v jednom bytě, pokud nebyli oddáni (71 %) a že špatné manželství je lepší než žádné (72 %).

Obecně vidíme, že se česká veřejnost staví kladně k soužití partnerů bez nutnosti jejich formálního sňatku. Stejně tak není instituce manželství brána jako nutný základ pro početí potomků či zakládání rodiny, neznamená to ovšem, že by bylo manželství pro Čechy bezvýznamné a zbytečné. Dále je česká veřejnost poměrně otevřená rozvodům, především pokud je manželství nefunkční, a je ve velké míře tolerantní k rozvedeným lidem. Nicméně považuje za pravděpodobnější, že se děti rozvedených rodičů sami rozvedou.

Graf 1: Souhlas/nesouhlas s výroky o partnerství a rodičovství (v %) ¹

Pozn.: Položky v grafu jsou řazeny sestupně podle dosaženého skóre souhlasných odpovědí.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 6. – 19. 2. 2017, 1023 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Respondenti se ve svých postojích k těmto výroky liší především na základě věku, rodinného stavu a pohlaví. Dalším podstatným ukazatelem je i zařazení se na pravo-levé škále politické orientace, životní úroveň dotázaného a náboženské vyznání. Naopak se rozdíly mezi dotázaným nevyskytují na základě vzdělání.

¹ Znění otázky: „Do jaké míry souhlasíte, nebo nesouhlasíte s následujícími výroky?“ Výroky viz graf 1.

Významné rozdíly mezi muži a ženami se objevují především v případě názoru, že rozvedeným mužům se žije lépe než rozvedeným ženám, přičemž ženy zastávají více odmítavý postoj k tomuto výroku než muži. Mírně více pak ženy souhlasí s tím, že hlavní výhodou manželství je finanční jistota, stejně tak významněji více než muži se domnívají, že jeden rodič může vychovat dítě stejně dobře jako oba rodiče společně.

Věkové rozdíly mezi respondenty byly také podstatným faktorem pro rozdílné postoje k diskutovaným výrokům. Významně se ve svých názorech odlišují lidé ve věku 60 let a více oproti ostatním mladším generacím. Přibližně o polovinu více než ostatní věkové kategorie sdílí názor, že děti rozvedených rodičů se častěji rozvádí. Lidé ve věku 60 + častěji souhlasí, že hlavním důvodem k uzavírání sňatků je mít děti. Se stoupajícím věkem se pak posiluje i kladení důrazu na sňatek rodičů a důležitosti jeho role při výchově dětí. Především ve věkové kategorii 60 + pak není podporováno soužití rodičů dětí bez uzavření manželství a naopak si myslí, že lidé, kteří chtějí mít děti, mají nejdříve uzavřít sňatek. Stejně tak nepovažují za ekvivalentní výchovu jedním rodičem k výchově oběma rodiči společně. Lidé v tomto věku také významněji více nepovažují za správné, aby spolu lidé žili, aniž by plánovali sňatek, a stojí tak v opozičním názoru především k lidem do 30 let věku.

Ženatí muži a vdané ženy si oproti rozvedeným nemyslí, že jeden rodič může vychovat dítě stejně jako oba rodiče dohromady. Významný rozdíl mezi svobodnými a ženatými či vdanými lidmi se obecně projevil především u výroků, které se nějakým způsobem týkaly manželství, jeho role v dalších krocích a plánech partnerů a při výchově dětí. Není překvapivé, že sezdaní lidé více obhajují instituci manželství a její důležitost oproti svobodným, popř. rozvedeným. Značné rozdíly můžeme vidět i v případě názorů na to, zda se děti rozvedených rodičů častěji rozvádí, přičemž souhlas vyjadřují více svobodní lidé oproti vdaným a ženatým.

Rozdíly se mezi respondenty projevují i na základě toho, zda deklarují příslušnost k nějakému náboženství či víře, nebo zda se označují za ateisty. Věřící lidé se častěji staví proti soužití lidí či výchově dětí bez uzavření sňatku mezi partnery. Konkrétně se tato tendence ukazuje u výroků „Lidé, kteří chtějí mít děti, by měli nejdříve uzavřít sňatek“, „Je v pořádku, když spolu lidé žijí, aniž by plánovali sňatek“, „Pokud žijí oba rodiče se svými dětmi ve společné domácnosti, není nutné, aby byli manželé“ a „Není správné, aby spolu žili partneři v jednom bytě, pokud nebyli oddáni“.

Lidé, kteří se na pravo-levé škále politické orientace zařazují k levici, se oproti lidem řadícím se k pravici častěji přiklání k názoru, že hlavním důvodem pro uzavření sňatku je mít děti a častěji se domnívají, že rozvedené osoby mají menší vážnost ve společnosti. Naopak lidé klonící se na totožné škále k pravici jsou více tolerantní k lidem, kteří spolu žijí, aniž by měli uzavřený sňatek.

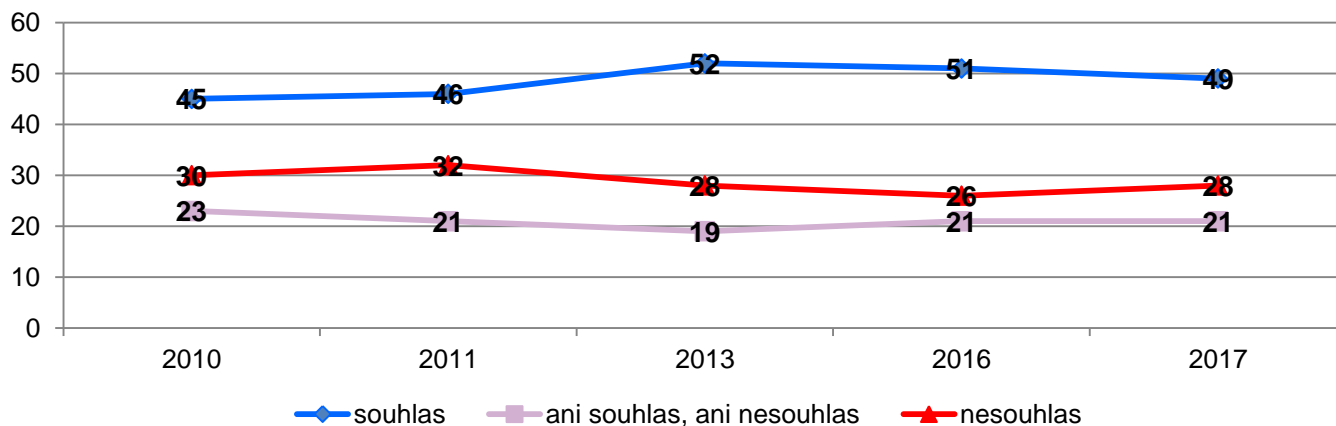
U některých výroků můžeme pozorovat i vliv toho, zda respondenti vyrůstali v úplné či neúplné rodině. Na základě této vlastnosti se dotázaní liší především v názoru na to, zda jeden rodič může vychovat své dítě stejně dobře jako oba rodiče společně. Logicky lidé vyrůstající v neúplných rodinách více souhlasí s tímto výrokem oproti lidem, kteří vyrůstali v rodinách úplných. Lidé z úplných rodin pak také častěji zastávají názor, že pro výchovu dětí je důležité, aby jejich rodiče měli uzavřený sňatek.

Počet dětí nebyl tak výrazným diferencujícím faktorem, nicméně v některých případech se ukázal jako vlivná proměnná. Lidé s jedním a více dětmi významněji více nesouhlasí s tím, že by hlavním důvodem uzavírání manželství bylo mít děti. Bezdětní občané pak zastávají častěji názor, že pokud oba rodiče žijí se svými dětmi ve společné domácnosti, není třeba, aby byli oddáni. U dotázaných s 4 až 5 dětmi je pak sňatek vnímán pro výchovu dětí jako důležitý více než u ostatních.

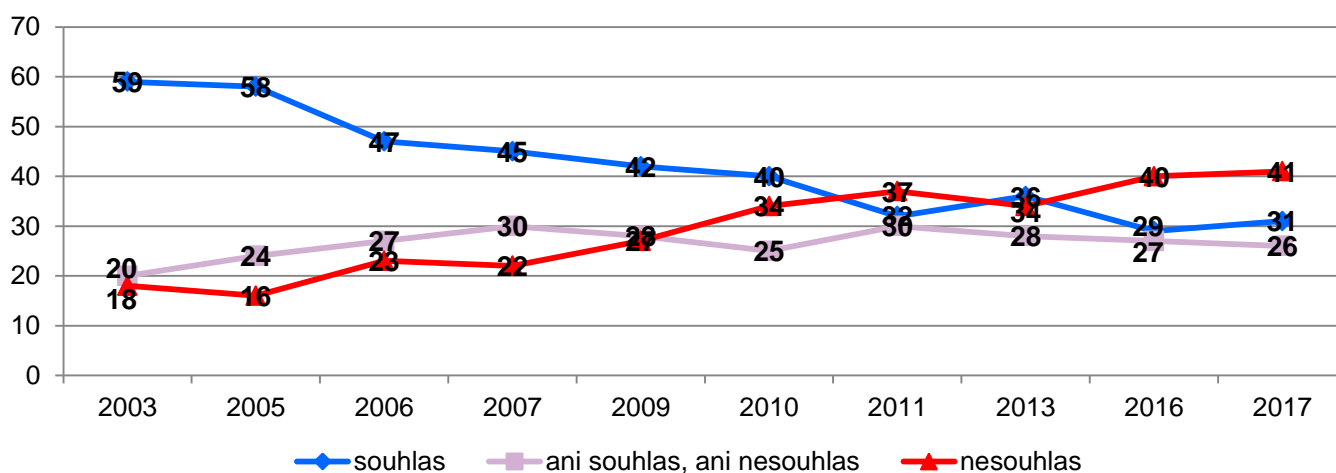
Rozdíly v názorech na základě životní úrovně jsou patrné především v otázce toho, že hlavním důvodem k uzavření manželství je mít děti, přičemž lidé se špatnou životní úrovní se častěji přiklání k tomuto názoru. Stejně tak se významněji více domnívají, že rozvedené osoby mají menší vážnost ve společnosti.

Grafy 3a až 3p: Souhlas/nesouhlas s výroky o partnerství a rodičovství – časové srovnání

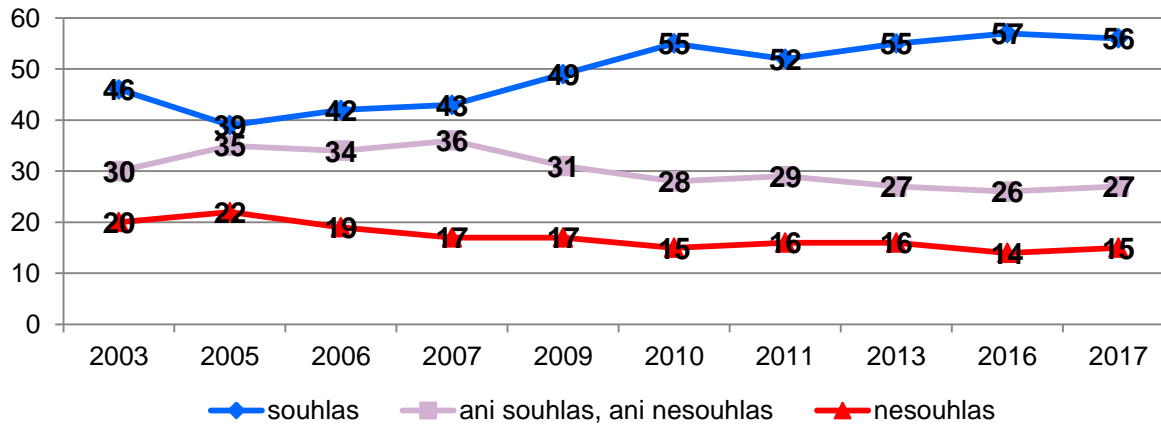
Jeden rodič může vychovat dítě stejně dobře jako oba rodiče společně.

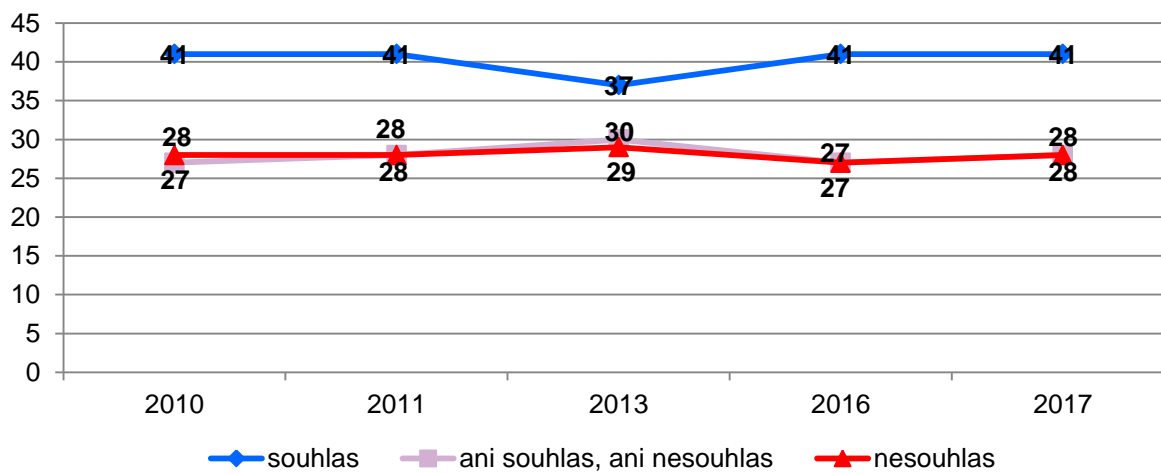
Lidé, kteří chtějí mít děti, by měli nejdříve uzavřít sňatek.

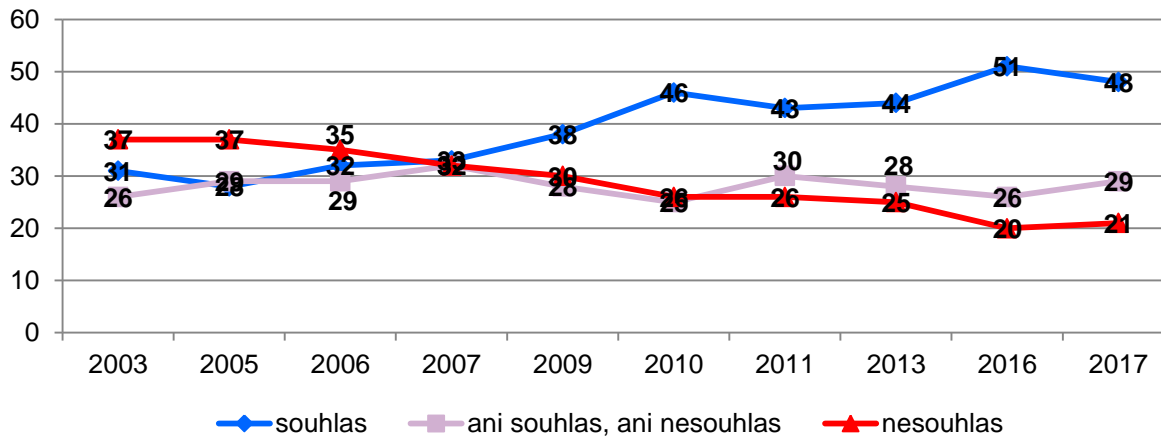
Je v pořádku, když spolu lidé žijí, aniž by plánovali sňatek.

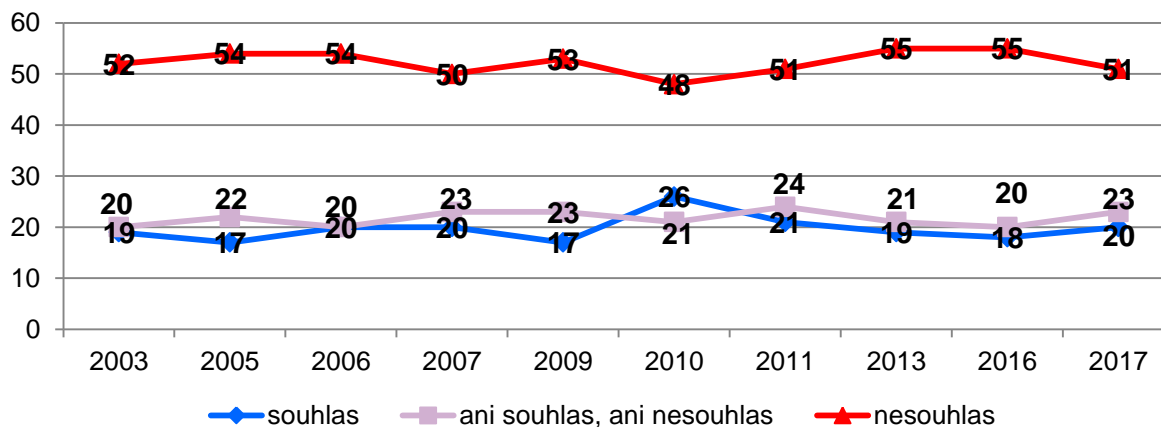
Hlavní výhodou manželství je finanční jistota.

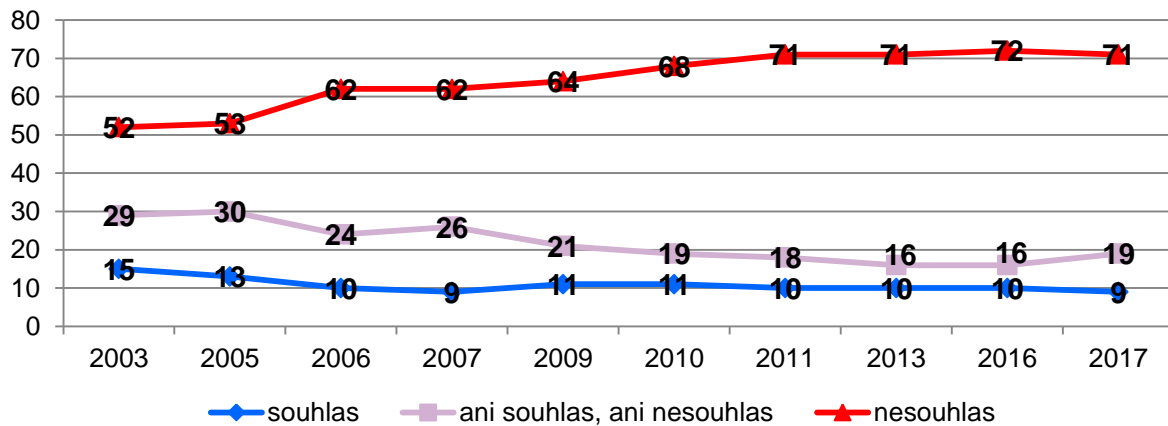
Pokud žijí oba rodiče se svými dětmi ve společné domácnosti, není nutné, aby byli manželé.

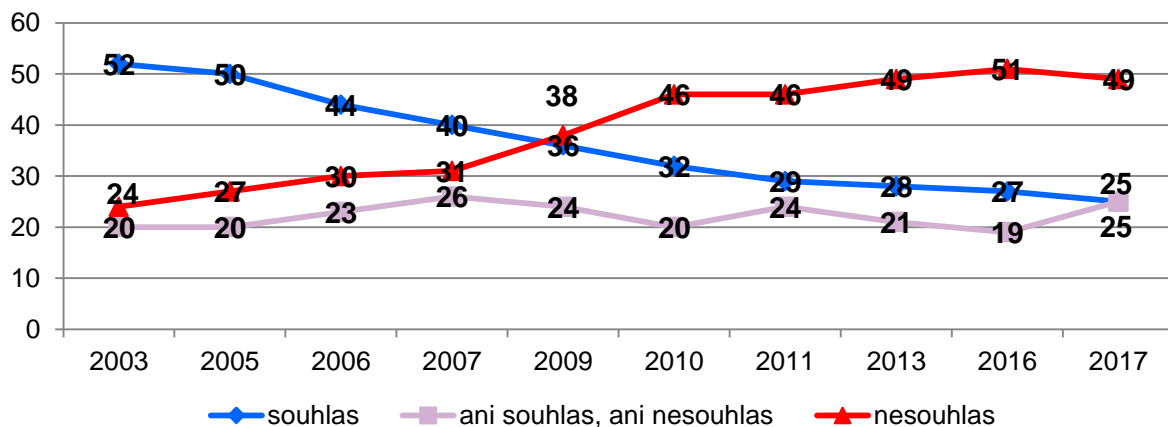
Svobodní lidé mají menší vážnost mezi lidmi než vdané a ženatí.

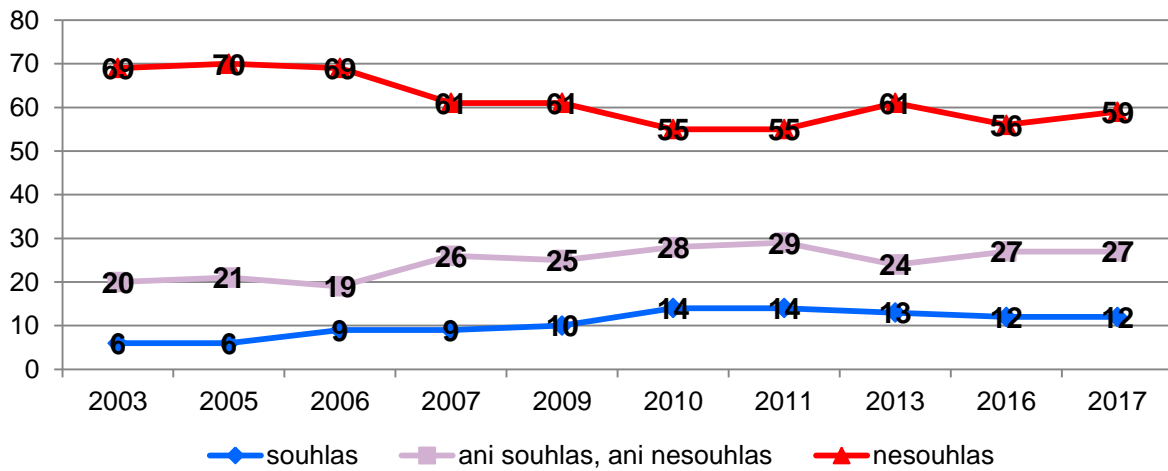
Není správné, aby spolu žili partneři v jednom bytě, pokud nebyli oddáni.

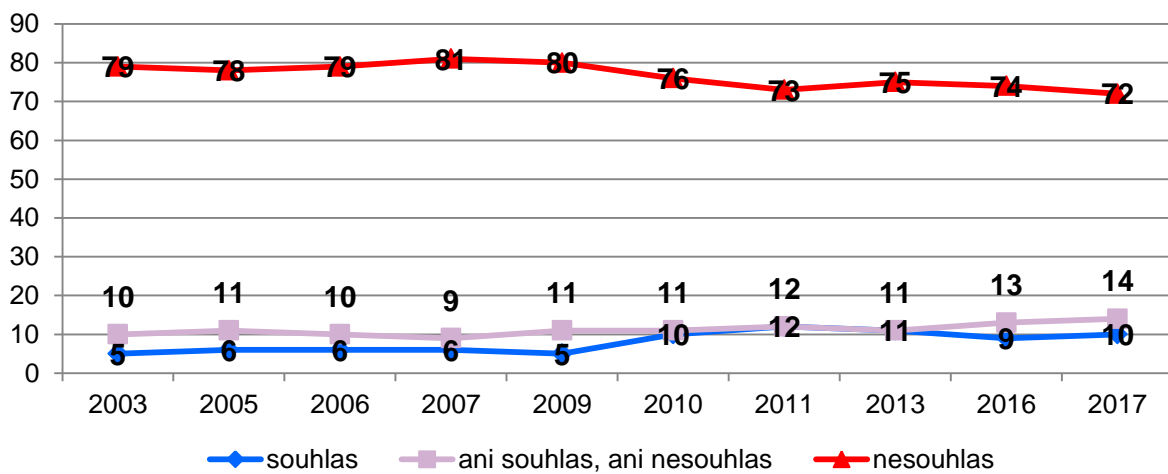
Pro výchovu dětí je velmi důležité, aby měli jejich rodiče uzavřen sňatek.

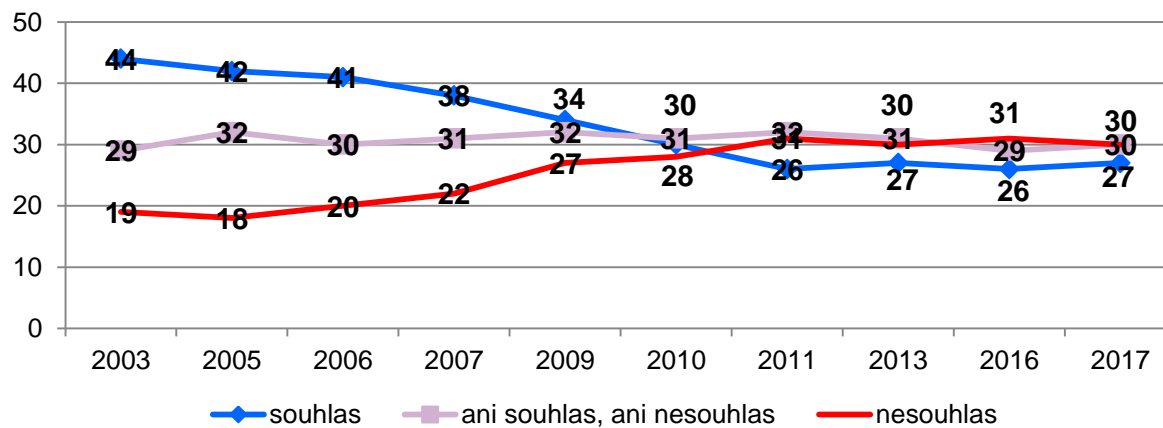
Manželství je zbytečná instituce.

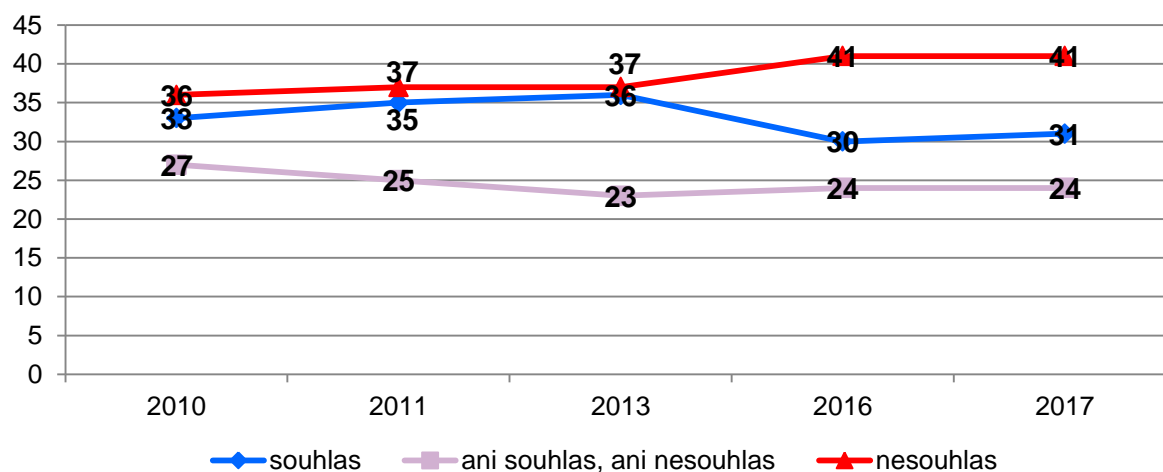
Špatné manželství je lepší než žádné.

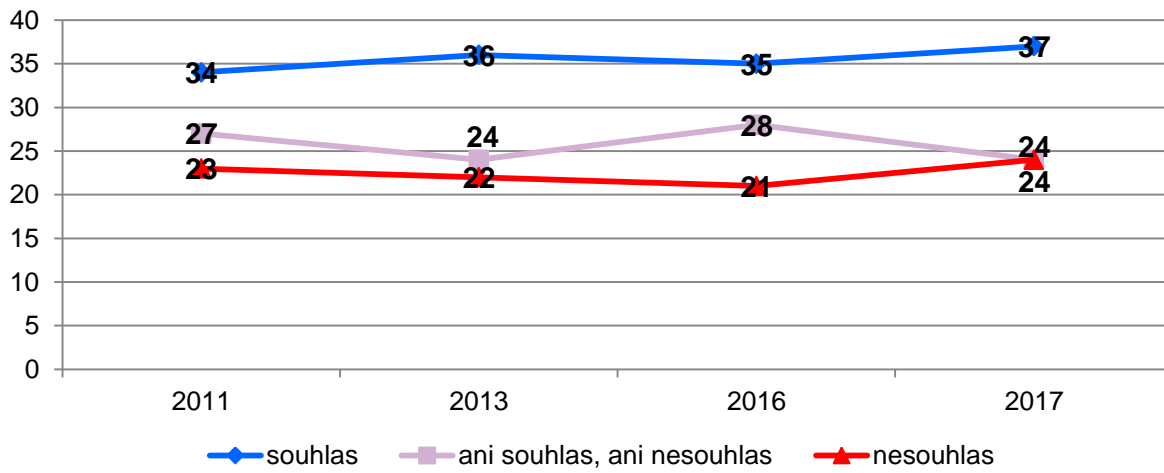
Ženatí muži a vdané ženy jsou obecně spokojenější než svobodní.

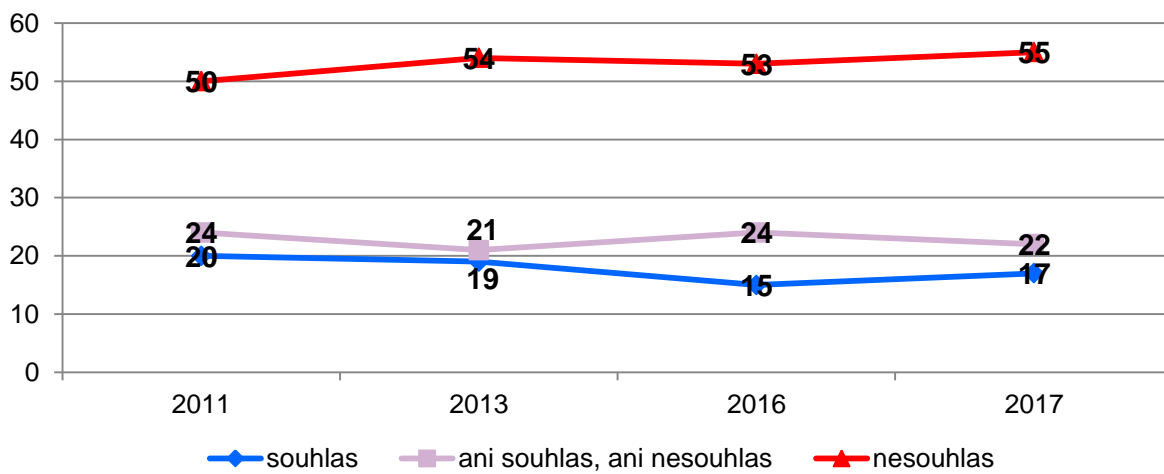
Hlavním důvodem uzavírání manželství je mít děti.

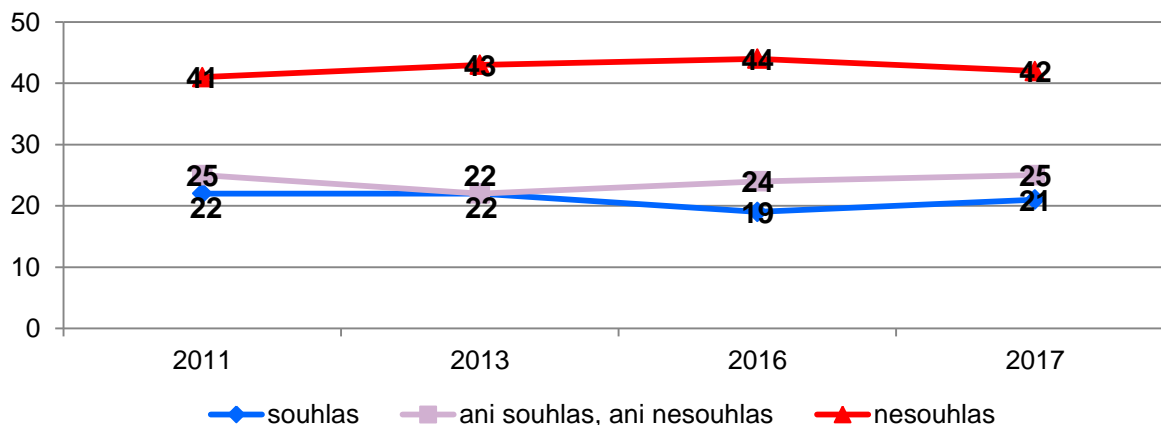
Děti rozvedených rodičů se častěji rozvádějí.

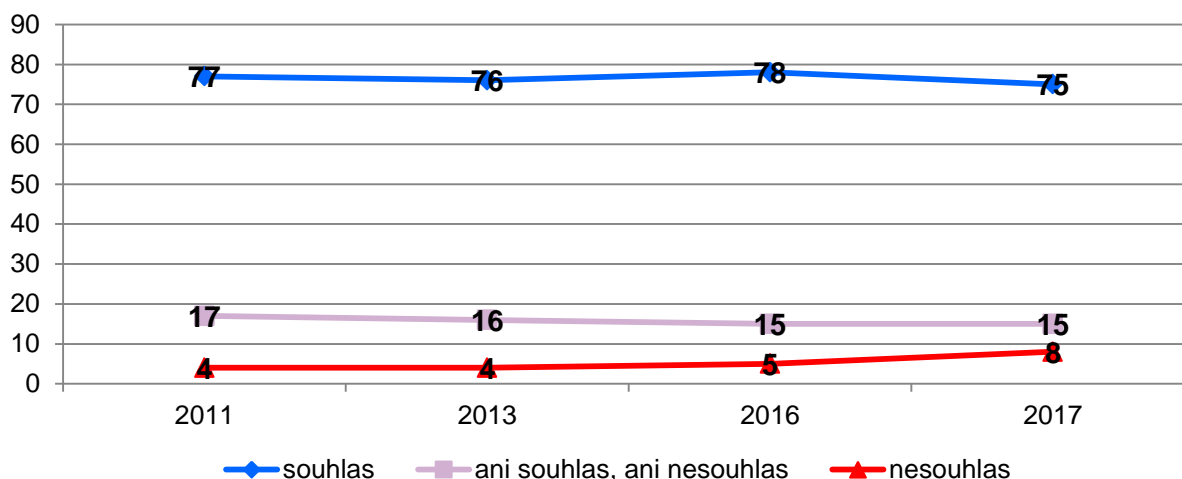
Rozvedené osoby mají menší vážnost ve společnosti.

Rozvedeným mužům se žije hůře než rozvedeným ženám.

Když rodina nefunguje, je rozvod přijatelným řešením.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Oproti minulému šetření nedošlo k významnějším změnám v názorovém rozložení u české veřejnosti. Nicméně od roku 2013 se názory českých občanů na manželství a rodinný v případě některých výroků značně proměnily. Podíl souhlasících od roku 2013 vzrostl v případě výroku, že pokud žijí oba rodiče se svými dětmi ve společné domácnosti, není nutné, aby byli manželé (+ 4 procentních bodů) a že hlavní výhodou manželství je finanční jistota (+ 4 procentní body). Nesouhlas naopak narostl v případě tvrzení, že lidé, kteří chtějí mít děti, by měli nejdříve uzavřít sňatek (+ 7 procentních bodů). Dále vidíme, že došlo k poklesu souhlasu s výrokem, že hlavním důvodem uzavírání sňatků je mít děti (- 5 procentní body).

Pokud se zaměříme na delší časové srovnání, tedy na otázky, které jsou v našich výzkumech pokládány pravidelně už od roku 2003, pak můžeme konstatovat, že česká společnost je v současnosti tolerantnější k soužití partnerů, kteří neuzavřeli sňatek, a to včetně výchovy dětí rodiči, kteří nejsou manželé. Nárůst souhlasu jsme v letech 2003 až 2017 zaznamenali u výroku, že pokud žijí oba rodiče se svými dětmi ve společné domácnosti, není nutné, aby byli manželé (+ 17 procentních bodů), že je v pořádku, když spolu lidé žijí, aniž by plánovali sňatek (+ 10 procentních bodů) a že manželství je zbytečná instituce (+ 6 procentních bodů). Nárůst podílu nesouhlasu je patrný u výroku, že pro výchovu

děti je velmi důležité, aby měli jejich rodiče uzavřen sňatek (+ 25 procentních bodů), že lidé, kteří chtějí mít děti, by měli nejdříve uzavřít sňatek (+ 23 procentních bodů), že není správné, aby spolu žili partneři v jednom bytě, pokud nebyli oddáni (+ 19 procentních bodů) a že ženatí muži a vdané ženy jsou obecně spokojenější (+ 11 procentních bodů). Oproti roku 2010, kdy byla tato položka do výzkumu zařazena poprvé, také vzrostl podíl nesouhlasících v případě tvrzení, že hlavním důvodem uzavírání sňatků je mít děti (+ 5 procentních bodů).

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v17-02</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>6. 2. - 19. 2. 2017</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1023</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>255</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.61</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>ov170320</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>20. března 2017</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Jarmila Pilecká</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

↓